

Univerzita Karlova
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Vývoj a vybavenost potápěčů u speciálních jednotek

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce

Mgr. David Vondrášek

Vypracoval:

Ondřej Kovářik

Praha, květen 2019

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Davidu Vondráškovi, za vedení a všechny užitečné rady a konzultace. Dále bych chtěl poděkovat potápěčům z 601. skupiny speciálních sil generála Moravce, kteří mi byli ochotni poskytnout podrobné informace a i přes svůj naplněný časový rozvrh si našli chvíli a pomohli mi se sepsáním této práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou práci vypracoval/a zcela samostatně a veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály, které jsem použil/a, uvádím v seznamu literatury a že svázaná a elektronická podoba práce je shodná. Současně prohlašuji, že souhlasím se zveřejněním této práce podle § 47b zákona č.111/1998Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Abstrakt

Název

Vývoj a vybavenost potápěčů u speciálních jednotek

Cíle

Cílem bakalářské práce je sjednotit a analyzovat fakta týkající se vývoje a vybavenosti potápěčů u speciálních jednotek Armády České Republiky, konkrétně u 601. Skupiny speciálních sil generála Moravce.

.

Metody

Jako metody práce byly použity standardní historické metody, především přímá, která popisuje skutečnost pomocí jednoho či více pramenů a progresivní. Výsledky pak byly kompilovány a komparovány.

Výsledek

Ucelený popis vývoje pracovní pozice potápěče u speciálních jednotek AČR.

Klíčová slova

Potápěč, potápěčská jednotka, Armáda ČR, speciální jednotky

Abstract

Title

Development and equipment of divers in special forces.

Objectives

The objective of this thesis is to analyze the facts about work of diving groups in special units of the Army of the Czech Republic, especially in the 601st Special Forces Group of General Moravec.

Methods

The methods of work were standard historical methods, especially direct methods, which describe reality using one or more sources and progressive. The results were then compiled and compared.

Results

Comprehensive description of diver's job development at czech special units.

Keywords

Diver, Diver unit, Army of the Czech Republic, special units

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Současný stav bádání	11
2.1	Armádní potápěči	11
2.2	Výbava.....	12
2.3	Nasazení.....	12
3	Teoretická východiska	14
3.1	Integrovaný záchranný systém.....	14
3.2	Základní složky IZS	15
3.2.1	Hasičský záchranný sbor	15
3.2.2	Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje	16
3.2.3	Policie České republiky	17
3.2.4	Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby	20
3.3	Ostatní složky IZS	21
4	Cíle, úkoly a metody práce.....	23
4.1	Cíle	23
4.2	Úkoly bakalářské práce	23
4.3	Metody bakalářské práce	23
5	Potápěči speciálních jednotek	24
5.1	Historie vojenských potápěčů.....	24
5.1.1	Historie potápěčů U. S. NAVY SEALs.....	25
5.1.2	Historie armádních potápěčů území ČR.....	27
5.1.3	Historie potápění u 601. SKSS Prostějov	30
6	Srovnání jednotlivých jednotek.....	39
6.1	Srovnání potápěčů 601. skss a NAVY SEALs	39

6.2	Srovnání potápěčů 601. skss s potápěči IZS.....	40
7	Závěr	41
8	Seznam obrázků.....	42
	Seznam použitých zdrojů.....	43

Seznam použitých zkratek

AČR – Armáda České republiky

CIC – Counterintelligence corps, americká kontrarozvědka v poválečné době

CO – Civilní obrana, později civilní ochrana

CK – Císařské a královské

DA – Direct action, úderná akce

EOD – Explosive ordnance disposal, Pyrotechnická služba

FSW – Feet of salt water

GŘ – Generální ředitelství

HZS – Hasičský záchranný sbor

IED – Improvised explosive device, improvizované výbušné zařízení

IZS – Integrovaný záchranný sbor

KS – Krizová situace

MU – Mimořádná událost

NATO – North Atlantic Treaty Organization, Severoatlantická aliance

OPIS – Operační a informační středisko

PČR – Policie ČR

SAS – Special air service – britské speciální jednotky

SCUBA - Self-Contained Underwater Breathing Apparatus

SEAL – Sea, air, land - americká speciální jednotka⁷

SKSS – Skupina speciálních sil

UDT – Underwater demolition team, podvodní demoliční tým

URNA – Útvar rychlého nasazení

VIP – Very important person

VVP – Vojenský výcvikový prostor

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

1 Úvod

Dnešní doba a bezpečnostní situace ve světě vyžaduje neustálý vývoj ozbrojených jednotek a vybavení, které tyto jednotky využívají. Mezi nejlepší jednotky každé armády patří takzvané speciální síly. U ruské armády je to skupina SPETZNAZ, u americké armády jsou to SEALs, britská armáda má svou skupinu SAS. U nás je touto jednotkou 601. skupina speciálních sil generála Moravce, dislokovaná v Prostějově. Vzhledem k mému kladnému vztahu k armádě a mé zálibě v potápění, jsem se rozhodl napsat bakalářskou práci na téma, které rozebírá práci potápěčů u Armády České republiky. Konkrétně se práce zaměřuje na činnost prostějovských specialistů, kteří se od roku 1993 vyvíjeli a dnes jsou bezpochyby nejlepší jednotkou potápěčů, kterou můžou naše ozbrojené síly nabídnout, stejně jako je pro americké námořnictvo i její celou armádu jednotka SEALs. Tato práce rozebírá těžkosti, které provázely rozvoj potápěčů u speciálních sil naší armády a následně srovnává naše složky se složkami SEALs. Americkou armádu a její jednotky jsem si pro porovnání vybral, jelikož patří ke světové špičce s dlouholetou historií a USA jsou jedním z našich největších spojenců v rámci NATO. Vzhledem k malému počtu zdrojů a tajnému charakteru povolání příslušníků 601. skss, nebylo snadné sehnat relevantní informace. Hlavní část byla nakonec sepsána díky samotným potápěčům českých speciálních sil, kteří mi byli ochotni poskytnout informace o vývoji a vybavenosti specialistů potápěčů od vzniku až dodnes.

2 Současný stav bádání

2.1 Armádní potápěči

Cílem této práce je analyzovat práci potápěčských skupin speciálních jednotek Armády České republiky, konkrétně v 601. skupině speciálních sil generála Moravce (dále také „601. skss“) a porovnat je s potápěči v ozbrojených silách Spojených států amerických. Bojový potápěč nebo také bojový plavec je mezinárodně označován pojmem frogman. Slovník Merriam-Webster (Dictionary by Merriam-Webster, 2019) popisuje pojem „frogman“ jako osobu vybavenou pro delší pobyt pod vodou, zejména pro vojenský průzkum a demolici. Oxfordský slovník (Oxford Dictionaries, 2019) oproti tomu popisuje toto slovo pouze jako osobu plouvoucí pod vodou, oblečenou do neoprenu a s výbavou pro potápění jako jsou ploutve a dýchací přístroj. Takto se pak definice liší ve vícero anglických i amerických slovníků. Anglické slovníky tento pojem vysvětlují pouze jako člověka s výbavou pro scuba diving oblečeného do neoprenu, americké slovníky pak tento pojem doplňují tím, že frogman bývá voják specializující se na podvodní průzkum a demolici.

Dle oficiálních stránek speciálního útvaru AČR (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010) je tato jednotka vybavena skupinou trénovanou jako ženijní specialisté. Příslušníci této skupiny mohou být mimo jiné nasazeni jako bojoví potápěči, využití jako tým bojových plavců provádějících průzkum vodních překážek, úderné akce či doprovodné mise zajišťující činnost dalších bojových jednotek v přímém kontaktu s nepřítelem i v jeho týlu. Mezi další úkoly, pak podle těchto webových stránek, patří i podvodní průzkum a ženijní úkony. Pro jednotlivé druhy práce pak vojenští techničtí a bojoví potápěči volí jiný druh výbavy.

Dalším z vojenských útvarů Armády České Republiky (dále také „AČR“), který má k dispozici vlastní jednotku potápěčů je 15. ženijní pluk, podle jehož stránek (15. ženijní pluk, 2014) je práce ženijních potápěčů zaměřená na průzkum dna např. před stavěním provizorních mostů, vyzvedávání materiálu apod.

2.2 Výbava

Výbava bojových a technických potápěčů se v mnohém liší. Dle oficiálních stránek 601. skupiny speciálních sil generála Moravce (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010) je u bojových potápěčů vzhledem k charakteru jejich misí a nasazení využíván tzv. rebreather, neboli přístroj s uzavřeným okruhem. Využití tohoto přístroje zamezí vydechování do vody, které je hlasité, tudíž snadno zachytitelné podvodním hydrofonem a tvoří bubliny snadno pozorovatelné na hladině. To je vzhledem k často tajnému charakteru misí na nepřátelském území zcela zásadní rozdíl ve výbavě oproti ženíjním potápěčům, kteří využívají běžné dýchací přístroje. Další speciální výbava je pak systém umožňující potápěčům podvodní komunikaci, navigační systém pro vyhledávání cílů, detektor kovů a soupravy pro pořizování fotek a videí pod hladinou. (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010)

2.3 Nasazení

Webová stránka 601. skss (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010) dělí nasazení ženíjních specialistů potápěčů dle daného charakteru mise. Jednotlivé typy úkolů pak popisuje následovně:

- Nasazení skupiny bojových plavců
- Průzkumné, úderné, záchranné a demoliční práce
- Přeprava různých druhů zbraní a materiálu
- Přeprava jiných specialistů a VIP (very important person – velmi důležitá osoba)
- Pořizování fotografií a video záznamů
- Nasazení skupiny z rychlého člunu
- Nasazení skupiny sláněním nebo seskokem do vody z vrtulníku
- Seskokem na padáku typu křídlo

Potápěči přiřazení k 15. ženíjnímu pluku se pak náplní práce a vybavením podobají spíše potápěčům hasičským a policejním. To se projevuje i v civilním nasazení, dle stránek 15. ženíjního pluku (15. ženíjní pluk, 2014) je jedním z úkolů tohoto útvaru v rámci IZS vyčlenění speciálních odřadů k plnění záchranných, vyprošťovacích a likvidačních prací. Mezi hlavní úkoly jednotky, dle této stránky, patří bojová a všeobecná ženíjní podpora všech druhů činností a operací AČR, podpora Integrovaného záchranného systému a plnění humanitárních úkolů. 151. ženíjní prapor

Bechyně, který jednotkou 15. ženijního pluku se zaměřuje na plnění složitých úkolů ženijní podpory, EOD podpory, stavby mostních provizorií a je schopen plnit další nevojenské a humanitární úkoly v rámci IZS. Zde jsou potápěči využíváni převážně k průzkumu dna při stavbách provizorních mostů, což je nejen během bojových operací, ale v mnohých případech i v civilních zákrocích, např. během povodní. Cvičení Ice Diver, kterého se v loňském roce, dle oficiálních stránek pluku, zúčastnili jak čeští, tak slovenští potápěči ženijních specialistů, pak prokázalo schopnost této jednotky i mezinárodní spolupráce a srovnatelnost úrovně výcviku. (15. ženijní pluk, 2014)

3 Teoretická východiska

3.1 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém je podle dokumentu vydaného generální ředitelstvím Hasičského záchranného sboru (dále také „GŘHZS“) určen pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech včetně havárií a živelních pohrom. Je jím naplňováno ústavní právo občana na pomoc při ohrožení zdraví nebo života.

Vůbec první zmínka o IZS se objevuje v květnu roku 1993, v dokumentu z usnesení vlády č. 246 k zásadám IZS. Tímto usnesením samotný IZS nevzniká, ale 13 zásad sepsaných v tomto dokumentu, ač bez právní způsobilosti, mělo v budoucnu velký vliv na formování integrovaného záchranného systému. Takto to zůstalo až do povodní roku 1997, kdy se projevila účinnost tohoto projektu a roku 2000 byly schváleny zákony o HZS a o IZS, ve kterém HZS figuroval jako gestor. (Skalská, Hanuška, Dubský, 2010)

Zákon č.239/2000. Sb. Definuje IZS jako „*koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.*“ Společný postup a celková spolupráce jednotlivých složek jsou základní myšlenkou, na základě které byl tento zákon vytvořen. Je třeba si uvědomit, že IZS není úřad, instituce, sbor ani právnická osoba, nýbrž systém práce s nástroji spolupráce a modelovými postupy kooperace. Jedinou výjimkou jsou od roku 2004 operační a informační střediska (dále také „OPIS“), což jsou zařízení s nejlepším možným technickým vybavením, sloužící jako dispečerská střediska pro příjem a rozdělení hovorů směřujících na jednotné evropské telefonní číslo pro nouzové volání 112. (Skalská, Hanuška, Dubský, 2010)

Mimořádnou událostí je myšleno škodlivé působení sil a jevů, vyvolané přírodním vlivem či vlivem působení člověka. Mezi tyto se počítají i havárie přímo ohrožující zdraví, majetek a životní prostředí a tímto vyžadující provedení záchranných a likvidačních prací. Toto pak například usměrňuje chápání mimořádné události (dále také „MU“) například u dopravní nehody, kde se nejedná o MÚ v případě, že nehoda není natolik vážná, aby museli být přivoláni příslušníci zdravotnické záchranné služby ČR či Hasičského záchranného sboru ČR. Vyšetřování PČR se jako likvidační a záchranné práce nepočítá.

Záchranné práce jsou podle Skalské, Hanušky a Dubského *činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin. Likvidačními pracemi jsou činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.* (Skalská, Hanuška, Dubský, 2010)

3.2 Základní složky IZS

Znění § 4 odst. a) zákona o IZS zařazuje mezi základní složky:

- schopné nepřetržitě zasahovat
- s celorepublikovou působností
- obsluhující linku tísňového volání

Mezi tyto patří Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí území kraje, Policie ČR a poskytovatelé zdravotnické záchranné služby ČR. (Skalská, Hanuška, Dubský, 2010)

3.2.1 Hasičský záchranný sbor

Hasičský záchranný sbor ČR je hlavním koordinátorem IZS. Toto mimo jiné znamená, že v případě zásahu více složek IZS na místě zásahu pak velí nejčastěji příslušník HZS. Také evropská linka tísňového volání 112 je zřizována a přijímána pracovníky HZS. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2019)

3.2.1.1 Historie

Model systému požárnictví na našem území využívaný za dob 1. Československé republiky byl poměrnou částí převzat z dob Rakouska Uherska. Profesionální protipožární jednotkou bylo vybaveno pouze několik větších měst, v ostatních menších městech a obcích umožňoval zákon přenést zodpovědnost starostů za hašení požárů na jednotku dobrovolných hasičů. Tyto pak byly v některých místech doplněny o obecního zaměstnance, který plnil funkci strojníka či velitele. Výraznější změna tohoto systému přišla až za protektorátu roku 1942, kdy byl ustanoven pluk požární policie Čechy – Morava. Mužstvo tohoto pluku bylo tvořeno českými četníky a muž finanční stráže, pod velením důstojníků, kterými byli němečtí inženýři s vystudovanou dvouletou nástavbou na učilišti požární policie v Berlíně. Mužstvo podléhalo říšským místům a po skončení války bylo rozpuštěno ke svým původním jednotkám. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

Model založený na velkém participaci jednotek dobrovolných hasičů je promítán i do dnešních dnů. Na našem území jsou tyto jednotky zařazeny do IZS a jsou nedílnou součástí výjezdové pohotovosti. Každý člen takové jednotky musí absolvovat alespoň 40 hodin praktických a teoretických cvičení. Požárníci i na profesionální i na dobrovolné úrovni řeší nejen hašení požárů a likvidaci jejich následků, ale zasahují i v čase povodní či jiných živelných pohrom, pomáhají u dopravních nehod a zasahují při ekologických haváriích. V roce 2014 bylo v jednotkách dobrovolných hasičů na území republiky přes 70 000 mužů a žen. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.2.1.2 Legislativa požárních jednotek zařazených do plošného pokrytí kraje

Základním kamenem celé legislativy týkající se požární ochrany je zákon ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ze dne 17. prosince 1985. Tento zákon byl následně mnohokrát novelizován, až roku 2000 bylo vydáno jeho úplné znění jako zákon 67/2001 Sb., o požární ochraně. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

Po dalších novelizacích a mnohých změnách byl i tento zákon a redefinován a roku 2015 vydán jako zákon 320/2015 Sb. o hasičském záchranném sboru České republiky, který nabyl platnosti roku 2016. Tento je až do dnes nejaktuálnější právní normou, týkající se požární ochrany.

3.2.2 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje

Jednotky požární ochrany (dále také „JPO“) a systém, do kterého jsou zařazeny, fungují jako preventivní i represivní nástroj proti požárům a jiným mimořádným událostem. Primárním úkolem JPO je zastavení a odvrácení hrozby, která by mohla ohrozit lidské životy, majetek či životní prostředí. Následným úkolem jsou likvidační práce, které však nemohou JPO řešit ve všech procentech případů, vzhledem k omezeným technicko-materiálním možnostem. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2019)

Jednotky požární ochrany se dělí do kategorií JPO I. – JPO VI. Tyto jsou rozděleny na základě plošného pokrytí ČR. (Obrázek 1)

Kategorie jednotky PO	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI
Doba výjezdu [min]	2	5	10	2	10	10
Územní působnost [min]	20	10	10	není	není	není
Počet jednotek PO	238	202	1 339	94	5 802	256
Druh jednotky PO	HZS kraje	SDH obce	SDH obce	HZS podniku	SDH obce	SDH podniku

Obrázek 1 – Operační hodnota jednotek PO dle kategorií (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.2.3 Policie České republiky

Policie České republiky (dále také „PČR“) je ozbrojeným bezpečnostním sborem, jehož úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, prevence proti zločinu a ochrana veřejného pořádku. PČR je podřízena ministerstvu vnitra, dělena je na policejní prezidium, jednotky s celostátní působností, mezi které patří i jednotka potápěčů, a na 14 krajských ředitelství, jejichž území působnosti se shoduje s územím daného kraje. (Policie ČR, 2019)

3.2.3.1 Historie

Stejně jako tomu bylo u HZS, tak i zde byl roku 1918 vývoj bezpečnostní služby silně ovlivněn systémem z Rakouska – Uherska. Toho roku pod vládu samostatného československého státu přešly rakouské státní policejní úřady, četnictvo i komunální policie. Jednotlivé ozbrojené složky byly následně doplňovány a to na základě přísných kritérií, založených na fyzických a osobních předpokladech, ale také na politickém profilu. Do roku 1938 se jednotlivé složky zdokonalovaly a rozrůstaly, dokonce začaly vznikat jednotky s celostátní působností. (Policie ČR, 2019)

V poválečném období, konkrétně roku 1945, byly schváleny hlavní zásady výstavby nového bezpečnostního aparátu. Bylo rozhodnuto, že četnictvo a policii z dob protektorátu není možné rozpustit, jelikož nebylo dostatek zdrojů na jejich nahrazení novými vycvičenými orgány. Policie a četnictvo tudíž byly jen očištěny a byly ponechány ve výkonu služby. Dále bylo rozhodnuto, že je třeba podchytit ozbrojené masy občanů a začlenit vhodné mladé lidi do řad bezpečnostní služby. Třetím bodem bylo vytvoření pohotovostních jednotek, které měly sloužit jako zálohy pro pohraničí. V Čechách a na Moravě tou dobou již existovaly tři druhy bezpečnostních složek. Krom policejního a četnického aparátu zde z dob války zbyly revoluční oddíly, jako např.

revoluční gardy, národní milice atd., v závodech pak závodní milice. Z těchto tří sborů byli vybíráni příslušníci pro nový Sbor národní bezpečnosti.

Od té doby prošel Sbor národní bezpečnosti a veřejná bezpečnost mnohými změnami, avšak k zásadní obměně došlo až v letech po roce 1989, kdy se svržením režimu začala psát nová kapitola historie bezpečnostních sborů. (Policie ČR, 2019)

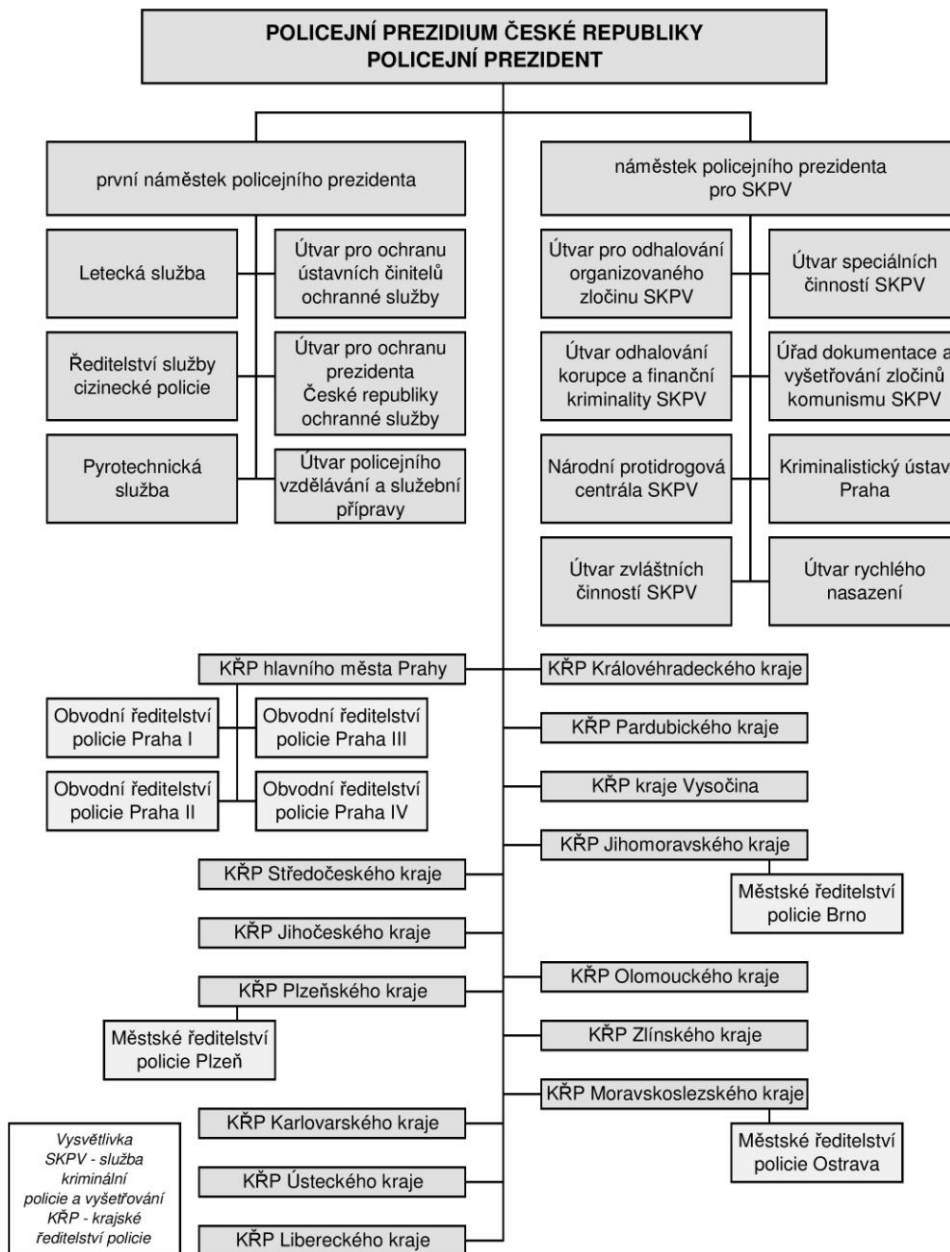
3.2.3.2 Legislativa PČR

V roce 1991 byl Českou národní radou schválen zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, na jehož základě vzniká 15. července 1991 Policie České republiky.

Do roku 2002 dva proběhlo několik změn ve struktuře a agendě, o které PČR přišla zejména v oblasti dopravy. Z resortu dopravy byla převedena železniční policie pod správu PČR. 1. ledna 2002 došlo ke sloučení kriminální, protikorupční a vyšetřovací služby do služby kriminální policie a vyšetřování. Roku 2007 vstoupil v platnost Schengenský prostor, s čímž byla služba pohraniční policie zcela omezena a transformována jen jako služba cizinecké policie. 1. ledna 2009 nabyl na platnosti zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, což bylo formální završení reformy policie, mezi které patřilo například zrušení okresních ředitelství a jejich začlenění pod ředitelství krajská. Toho roku přibyla pyrotechnická služba a železniční služba byla sloučena se službou pořádkové policie. Od 1. ledna 2012 má policie 14 krajských ředitelství, pro každý kraj včetně hl. města Prahy. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2019)

3.2.3.3 Struktura PČR

Policie České republiky je centrálně řízenou organizací v resortu ministerstva vnitra. Tvořena je policejním prezídiem, krajskými policejními ředitelstvími (pro každý kraj jedno, vč. Prahy) a 77 územními odbory. (Obrázek 2)

Obrázek 2 – Struktura Policie ČR (Policie ČR, 2019)

V rámci uplatnění IZS a jeho základních složek provádí PČR během mimořádných událostí úkoly zadané velitelem zásahu a následující činnosti:

- Uzavírání zájmových prostorů
- Regulaci dopravy v místě MU
- Šetření okolností vzniku MU
- Identifikace zemřelých a úkoly s tím spojené
- Zabezpečení movitého i nemovitého majetku v době MU
- Řešení a prevence kriminální činnosti v době MU

3.2.4 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Zraněným se dostávalo péče již v dávných dobách, avšak odborná zdravotnická péče, kterou lékař poskytuje hned po příjezdu na místo, se na našem území začala vyvíjet až v 70. letech 20. století. Dnes je pacientovi poskytnuta první pomoc hned po příjezdu i během transportu do nemocnice. Celková přednemocniční péče se stále zlepšuje, díky čemuž mají nemocní či zranění větší naději na uzdravení. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.2.4.1 Historie

Dnešní forma poskytovatelů záchranné služby se začala rýsovat v 80. letech minulého století. Roku 1987 je oficiálně zahájen provoz prvního stanoviště letecké záchranné služby, v kteréžto podobě fungovala až do roku 1997, kdy byla převedena do působnosti nově vzniklého Územního střediska záchranné služby v Praze. Roku 1987 byl také nově zaveden provoz ZZS formou „Rendez-Vous“, který byl přínosem, jelikož v tomto systému vyráží na místo lékař rychlým osobním vozem a sanitka, která bývá často daleko a je pomalejší vyráží za ním až v případě potřeby.

V roce 1989 získává ZZS Praha do své péče areál bývalého Státního zdravotního ústavu, který byl předělán na Nemocnici záchranné služby, avšak díky nejasné koncepci a organizaci koncem roku 1998 toto zařízení zaniká. Tento případ by mohl být příkladem fungování celé záchranné služby v 90. letech, kdy díky megalomanskému projektu, který nemá v novém ekonomickém prostředí šanci na přežití, se celá organizace díky všem vnitřním i vnějším problémům přestává být odbornou a mezinárodní špičkou jakou byla doposud.

Díky vyhlášce, která nabyla platnost roku 1993, se začaly jednotlivé záchranné služby vyčleňovat z nemocnic a osamotňovat. S touto vyhláškou začalo fungovat 10 Územních středisek zdravotnické záchranné služby s posádkami v systému rychlé lékařské péče. Tyto fungovaly pod správou ministerstva zdravotnictví, krom ZZS hl. města Prahy. Okresních středisek pak bylo zřízeno 82.

Na základě zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném sboru byla ZZS začleněna do IZS. Výrazná změna pak přichází roku 2004, kdy veškeré okresní střediska záchranné služby přešly pod přímé vedení územních středisek. Ten rok vzniká 14 územních středisek, jejichž zřizovatelem je daný kraj. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.2.4.2 Legislativa poskytovatelů zdravotnické záchranné služby

Alfou a omegou legislativy týkající se ZZS je zákon č. 374/2011 sb., o zdravotnické záchranné službě, který byl vyhlášen roku 2011 a platnosti nabyl 1. dubna roku 2012. Tento zákon mění nejen podmínky pro samotné poskytování ZZS, jednotlivá práva a povinnosti poskytovatelů samotných, ale i povinnosti poskytovatelů akutní lůžkové péče k zajištění hladkého průběhu. Zákon se také zabývá povinnou připraveností poskytovatele ZZS na řešení MU a krizových situací (dále také „KS“).

Dalšími důležitými prvky legislativy ZZS jsou:

- Vyhláška č.240/2012 Sb., prováděná zákonem o ZZS
- Vyhláška ministerstva zdravotnictví ČR č, 296/2012 Sb., o požadavcích na vybavení poskytovatele zdravotnické dopravní služby, poskytovatele zdravotnické záchranné služby a poskytovatele přepravy pacientů neodkladné péče dopravními prostředky a o požadavcích na tyto prostředky
- Nařízení vlády č. 148/2012 o stanovení výše nákladů na připravenost poskytovatelů zdravotnické záchranné služby na řešení MU a KS ze státního rozpočtu
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejího poskytování

3.3 Ostatní složky IZS

Stránky ministerstva vnitra definují ostatní složky IZS jako „*Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,*

zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.“ A to na základě zákona 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2019). Vilášek, Fiala a Vondrášek (2014) dělí tyto složky následovně:

- Zařízení civilní ochrany
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby
- Ostatní záchranné sbory
- Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory
- Orgány ochrany veřejného zdraví
- Vyčleněné prostředky a síly ozbrojených sil
- Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím

Mezi tyto složky se řadí i armáda a tudíž i armádní potápěči, kteří jsou v případě nutnosti nasazováni např. při stavbě nouzových mostů. (15. ženijní pluk, 2014)

4 Cíle, úkoly a metody práce

4.1 Cíle

Cílem bakalářské práce je sjednotit a analyzovat fakta týkající se vývoje a vybavenosti potápěčů u speciálních jednotek Armády České Republiky, konkrétně u 601. skupiny speciálních sil generála Moravce.

4.2 Úkoly bakalářské práce

- Nashromáždit široký okruh odborné literatury a pramenných materiálů k dané problematice. Využít veškeré odborné literatury, historických pramenů a oficiálních internetových stránek. Využít osobních vzpomínek a zkušeností nalezených pamětníků a členů daných jednotek.
- Zpracovat relevantní zdroje zabývající vývojem a vybaveností potápěčů u speciálních jednotek.
- Vytvořit odborný kompilát se zaměřením na uvedené jednotky a porovnat ho s jednotkou americké armády při U. S. Navy - SEAL.
- Rozebrat spolupráci jednotky s jednotkami IZS.

4.3 Metody bakalářské práce

Jako metody práce byly použity standardní historické metody, především přímá, která popisuje skutečnost pomocí jednoho či více pramenů a progresivní. Na vymezení časového vývoje je použita progresivní metoda, tedy metoda popisu z minulosti do současnosti u jednotlivých kapitol. Důraz byl kladen na pramenné poznání, zejména využití dobové i současné literatury, oficiálních internetových stránek a využití neformálních rozhovorů s příslušníky potápěčských jednotek AČR. Výsledky byly následně kompilovány.

Výsledky byly komparovány s jednotkou americké armády při U. S. Navy - SEAL.

5 Potápěči speciálních jednotek

Tato kapitola se věnuje historii, vývoji, vybavení a výcviku armádních potápěčů u amerického námořnictva, jejich jednotky speciálních sil SEALs, potápěčů naší armády a naší 601. skupiny speciálních sil generála Moravce. Cílem je analyzovat úroveň výcviku a vybavení českých speciálních jednotek. Výsledný kompilát pak porovnat se špičkou, kterou bezpochyby americká armáda je. Následně probrat spolupráci českých jednotek s civilními potápěči z řad základních složek IZS.

5.1 Historie vojenských potápěčů

To že se lidé potápěli od dávných věků, bylo doloženo již z mušlí, jejichž stáří historikové odhadují až na 10 tisíc let. Asyrský reliéf datovaný více než 4000 let před naším letopočtem zobrazuje plavce s bachorem, o kterém bohužel dodnes nevíme, zda byl určen k nadnášení plavce, či dýchání. (Obrázek 3) První zmínkou o využití potápěčů pro určité formy bojových aktivit jsou z doby starověkého Řecka. O potápění samotném se zmiňoval i Homér. Starověcí historikové pak popisují potápěče, kteří plavali pod vodou s bachory a útočili na nepřátelské lodě. V dobách Alexandra Velikého bylo potápění již dobře organizováno. V roce 415 př. n. l. zničili řečtí potápěči syrakuské opevnění. Podle zápisu z kronik pak roku 332 sestupuje pod vodu i samotný Alexandr Veliký, který chtěl kontrolovat práci svých potápěčů při likvidaci podmořského opevnění Tyru. (Zahrádka, 1997)

Obrázek 3 – Asyrský reliéf (Realm of history, 2019)

Slovanští bojovníci dle záznamů taktéž využívali dýchacích trubic, aby se mohli nepozorovaně přiblížit k nepříteli. Významným prvkem v potápění bylo také potápění ve zvonu, které však spíše nebylo využíváno pro bojové potápění. Od antických dob je doloženo, že se lidé vydávali do hlubin, ať už za bojovým účelem či sběrem a lovem. Všechny tyto snahy a postupy měly důsledek na stav dnešních bojových i nebojových potápěčů. (Piškula, 1979)

5.1.1 Historie potápěčů U. S. NAVY SEALs

Americké námořnictvo a jejich speciální jednotka SEALs je předním průkopníkem v oblasti armádního potápění a podvodních operací. I přesto, že zkratka SEAL znamená, že jednotka operuje ve vzduchu, v moři i na zemi (sea, air, land), je tato jednotka špičkou v podvodních operacích. (U. S. Navy, 1988)

Od poloviny 19. století zaměstnává americké námořnictvo potápěče za účelem opravování lodí, podmořské výstavby a podmořských bojových operací. Dlouhou dobu byly techniky a vybavení poměrně podobné těm, které byly využívány již za dob Alexandra Velikého. Během občanské války Spojených států, konkrétně v bitvě o Mobile Bay, byli bojoví plavci vysláni, aby před loděmi admirála Faragutta našli a deaktivovali miny, které tam byly nastraženy konfederací. V roce 1889 byli potápěči námořnictva vysláni, aby prozkoumali vrak lodi USS Maine, která byla záhadně potopena v přístavu v Havaně. Začátkem 20. století se většina námořnictev předních velmocí začala zaměřovat na vývoj nové technologie, umožňující dosáhnout větších hloubek. Touto technologií byla speciální loď, dnes známá jako ponorka. (U. S. Navy, 1988)

Do roku 1912 se potápěči NAVY nepotápěli hlouběji než 66 fsw (feet of seawater -stopa mořské vody). Feet of seawater je jednotka hloubky využívaná americkým námořnictvem. Jedna atmosféra se rovná přibližně 33 stopám mořské vody. Roku 1912 zahájil nadrotmistr George D. Stillson program, který měl za úkol zkoumat fáze dekomprese a vývoj nového potápěčského vybavení. Za tři roky výzkumu, který probíhal nejprve v nádržích na břehu a pak i u ponorů na otevřené vodě. Potápěči pokračovali hlouběji a hlouběji, až se dostali na úroveň 274 fsw. (U. S. Navy, 1988)

Zkušenosti využití v Stillsonově programu potápěči využili hned 6 měsíců po ukončení, kdy námořnictvo přišlo o ponorku poblíž Honolulu. Příslušníci NAVY se zde potopili do hloubky 304 fsw, ve kterých každý z potápěčů mohl vzhledem

k extrémnímu tlaku pracovat pouhých 10 minut. I přes takto krátkou dobu se potápěčům pracovalo špatně, protože byli nevědomky vystaveni hloubkovému opojení. Během této mise bylo úkolem potápěčů vyzvednout ze dna 21 těl a množství techniky, k čemuž bylo využito množství nových technik, jako například vyzvedávání za pomoci zdvihacích pontonů. (U. S. Navy, 1988)

Program a následná operace při ztrátě ponorky USS F-4 měla za důsledek sepsání prvního potápěčského manuálu a založení potápěčské akademie Navy Diving school v Newportu. V momentě, kdy Spojené státy americké vstoupily do první světové války, vojáci z akademie byli vysláni do Evropy, kde v průběhu války prováděli množství převážně záchranných operací podél pobřeží Francie. (U. S. Navy, 1988)

Fyziologické problémy v průběhu mise u potopené ponorky a následně v době 1. světové války, které jasně prokázaly problémy omezeného dýchání během hloubkových misí, přinutily americké námořnictvo zaměřit se na vývoj nového dýchacího systému. Díky tomuto zjistili vědci, že využití směsi vzduchu a helia nabízí pro hloubkové ponory výhodnější podmínky. Toto byl základ vývoje novějších dýchacích přístrojů a hloubkového potápění jako takového. Celkový zájem o potápění u armády se stále zvyšoval a tak roku 1927 armáda obnovila do té doby zrušený program potápěčské akademie. V následujících letech byly sepsány první dekompresní tabulky, které byly převzaty jako světový standard. Od té doby se vývoj potápění zaměřil na čistě experimentální jednotku. Až do roku 1941, kdy byla americká armáda a s ní i její námořnictvo zapojena do druhé světové války, nebyli potápěči nasazeni v bojových operacích. Velkou změnou pak bylo nasazení amerických jednotek v Evropě. (U. S. Navy, 1988)

Během druhé světové války byli potápěči nasazeni hned u události, která byla spouštěčem zapojení USA do druhé světové války. Během útoku na Pearl Harbor bylo nasazeno několik desítek potápěčů na záchranu námořníků z potápěčských se lodí. Bitevní lodě nebyly jediné, na které se potápěči zaměřovali. Mezi roky 1942 a 1943 potápěči strávili na záchranných operacích, týkajících se torpédoborců, zásobovacích lodí a dalších plavidel, více než 16 000 hodin pod vodou. Záchranné operace samozřejmě nebyly jediné mise, které byly přiřazené potápěčům námořnictva. Mnoho ponorů bylo za účelem inspekce potopené nepřátelské lodi a vyzvednutí tajných materiálů. Například jeden japonský křižník přinesl 500 tisíc dolarů v jencech a důležité plány na obranu Japonska. (U. S. Navy, 1988)

Bojové potápěčské mise byly ve druhé světové válce stejné jako v předchozích válkách. Patřilo mezi ně odstranění překážky z nepřátelských vod a shromažďování informací. Námořní podvodní demoliční týmy (UDT) byly vytvořeny, když se odborníci na likvidaci bomb a SeaBees (bojovní inženýři) spojili v roce 1943, aby navrhli metody pro odstranění překážek, které Němci umísťovali na plážích Francie. První bojová mise UDT však byla v Pacifiku. Jednalo se o průzkumný a demoliční projekt za denního světla u pláží Saipanu v červnu 1944. V březnu příštího roku, kdy se připravovala invaze na Okinawu, dosáhl jeden podvodní demoliční tým výjimečného záznamu o odstranění 1200 podvodních překážek za dva dny pod těžkým ohněm, bez jediné nehody. (U. S. Navy, 1988)

Celkově byli bojovní potápěči méně využíváni vzhledem k absenci vhodného vybavení. Bylo učiněno několik pokusů, ale vhodný dýchací přístroj byl vyvinut až roku 1947, kdy udělalo námořnictvo akvizici zařízení Aqualung a začalo klást důraz na operace UDT. Do dnešních dnů byli potápěči nasazeni ve velkém množství v různých typech konfliktů. Samotná výbava je stále zlepšována a s ní se objevují novější techniky podvodních misí. Potápěči U. S. Navy a jejich týmu SEALs dodnes patří k naprosté špičce v oboru. (U. S. Navy, 1988)

5.1.2 Historie armádních potápěčů území ČR

První relevantní zmínkou o využití potápěčských technik k bojovým účelům je až zápis Tomáše z Klauzenburku, který popisoval čin z roku 1757 jistého Máry z Hrdlořez, jenž podle zápisu dokázal s dvěma bachory proplavat do obležené Prahy se zprávou o blížící se záchraně a pak i zpět stejným způsobem. (Piškula, 1985)

Další zásadní změnou byla 1. světová válka, která měla za důsledek zásadní rozvoj nových technik a technologií. Během této války bylo spoustu našinců nasazeno u jednotek rakousko-uherské C. K. armády, kde se naučili potápěčským dovednostem pro plnění bojových úkolů. Z nich pak vzešli specialisté, kteří se zasloužili o rozvoj potápění na našem území v poválečném období. (Novák, 1986)

Mezi tyto patřil i potápěč Emil Buršík, bývalý vojenský veterán a potápěč u jednotek maríny rakousko-uherských jednotek. Ten se v době meziválečné zapřičinil o velký rozvoj potápění na našem území spolu s prof. Absolonem, na jehož popud se roku 1921 potopil do jezírka na dně Macochy. (Dvoráček, 2013)

Vojenský ústřední archiv vydal roku 2009 sdělení, které potvrdilo, že vojenští potápěči byli zařazeni již v prvorepublikové armádě. (Vojenský ústřední archiv, 2009) Zařazení byli nejspíše u 6. ženijního pluku, avšak jejich prapůvodní zařazení u československé armády nelze s přesností určit. (Dvoráček, 2013)

Zmínka o českých potápěčích v bojových misích z druhé světové války pochází až z roku 1945, kdy český potápěč a hrázný brněnské přehrady i přes ostřelování jednotkami SS a následné zranění zvládl provést ponor a přerušit vedení, které by umožnilo nacistům odpálit nálože, které by roztrhaly danou hráz a způsobily přívalovou vlnu. Tímto činem zachránil několik tisíc životů, jelikož by tato vlna bezpochyby zasáhla Staré Brno. Další zmínkou je informace o práci potápěčů ze Slovenska, kteří provedli očistu řeky Vltavy a Berounky od zbraní a munice. (Dvoráček, 2013)

V roce 1951, dle zápisu z kronik vojsk pohraniční stráže, byl zadržen agent americké CIC (Counterintelligence corps), jehož jméno nebylo uvedeno. Státní hranici se pokusil překonat přes řeku Dunaj v úseku bratislavské brigády Pohraniční stráže. Vybaven byl gumovým oblekem, který měl natažený přes normální oblek. Za pomoci hadičky, která byla dislokována v blízkosti úst, byl schopen upouštět či dofukovat oblek a tím regulovat hloubku ponoru. Své věci měl v gumovém pytli a pohyboval se pomocí páčky na stolní tenis, kterou pádloval. V padesátých letech je v kronikách uvedeno ještě množství příběhů, kdy se agenti CIC dostali na naše území za pomoci potápěčského vybavení či jeho napodobenin. Několik pokusů pak proběhlo i v opačném směru, tedy při pokusech o emigraci. (Dvoráček, 2013)

Od roku 1957 do roku 1962 se formoval 14. ženijní pluk, který obsahoval také rotu říčního minování a pontonovou rotu. Do 3. pontonové roty patřila pouze školní rota s pontonovou, člunovou a potápěčskou četou. V roce 1960 došlo k zásadní změně, kdy v tabulkových mírách pro československou armádu došlo k podstatnému navýšení potápěčského vybavení a to konkrétně lehkého a středního na úkor těžkého, které bylo nahrazeno. Těžké vybavení oproti dvěma zbylým bylo nutné obsluhovat z břehu. Lehké a středně těžké vybavení obsluhoval potápěč sám. Toto se týkalo převážně 51. a 1. ženijního pluku. Celkově bylo u každé z brigád 12 lehkých potápěčských souprav, které byly doplněny jednou středně těžkou na každém velitelství brigády. Do roku 1969 toto navyšování neustále stoupalo. (Dvoráček, 2013)

Během okupace až do roku 1989 byli potápěči situováni u ženijních a průzkumných jednotek, avšak využívání byli převážně pro ženijní účely, jako např. průzkum dna před stavbou mostů. Většinou záznamy o potápění z této doby se týkají potápěčů jednotlivých klubů Svazarmu. (Dvoráček, 2013)

5.1.3 Historie potápění u 601. skss Prostějov

Do roku 1993 naše armáda nedisponovala žádnou speciální jednotkou, toto se po tomto roce změnilo a 601. skupina speciálních sil generála Moravce se začala formovat. Tato kapitola rozebírá stav potápění u této jednotky a obtíže, které specialisté museli překonat, aby se dostali na špičkovou úroveň, na jaké jsou dnes.

5.1.3.1 Rok 1993 až 2000

Situace po roku 1993 umožnila rozvoj a přeměnu všech jednotek u AČR. Jinak tomu nebylo ani u prostějovských výsadkářů, kteří zde byli dislokováni již od roku 1960. Během režimu byli příslušníci této jednotky „jen“ jako výsadkáři a tudíž i organizačně přiřazena jako 22. výsadková brigáda. Roku 1995 se tato jednotka stává 6. speciální brigádou a roku 1998 se její struktura výrazně přibližuje jednotkám NATO (North Atlantic Treaty Organization). (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010)

Následující informace jsou přímo z neformálních rozhovorů s jedním z potápěčů, který od roku 1993 sloužil přímo u útvaru 8280. Z důvodu jeho stále aktivní služby u speciálních jednotek jej bohužel není možno jmenovat.

U útvaru 8280, jak se tato jednotka také nazývá, byli potápěči původně umístěni v Odřadu speciálních zbraní (dále také OSZ). Mezi zajímavosti patří, že uvnitř jednotky mu bylo nazýváno posměšně Odřad smíchu a zábavy. Zde byli mimo jiné dislokováni operátoři protitankových řízených střel 9K 11 Maljutka a operátoři minometů 82mm. Roku 1995, v rámci reorganizace, byl Odřad speciálních zbraní zrušen a potápěčské odbornosti se přesunuly na nově vytvořené profesionální skupiny. Tyto skupiny se skládaly u velitele skupiny, zástupce velitele skupiny – odstřelovače, spojaře a technika specialisty, jehož ženíjní odborností byly trhací práce a potápění. Roku 1996 byli technici specialisté profesionálních odřadů vysláni na tříměsíční potápěčský kurz do Vyškova.

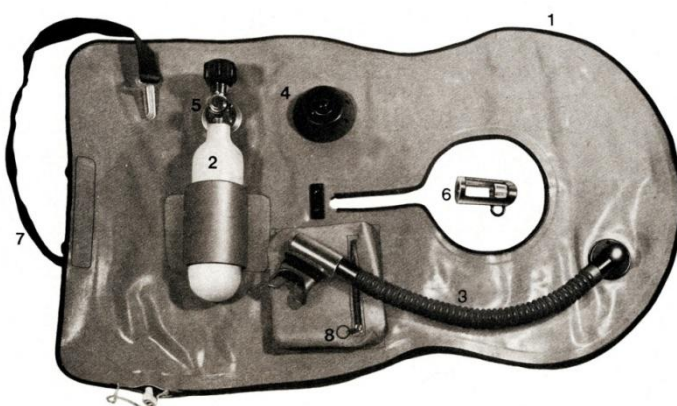
Na toto cvičení se potápěči vydali se služební výstrojí, která dost často zaostávala za potřebami a náplní úkolů, jimž byli potápěči vystaveni. Do, v té době již zastaralých, souprav SP-20, které v té době byly, dle zkušenosti příslušníků těchto jednotek, často nefunkční a neúplné, patřilo toto vybavení:

- **Potápěčská maska Bobr** – často v tak nepoužitelném stavu, že byli vojáci donuceni koupit si nové z vlastních prostředků (Obrázek 4)

Obrázek 4 – Potápěčská maska Bobr (VSC – sbírka potápěčské techniky, 2012)

Kompenzační vesty Sprint – vesty, kterým jejich nositelé u jednotky přezdívali „Bostonský škrtič, často vzhledem k únavě materiálu praskaly a byly nespolehlivé. Přezdívkou získaly díky tomu, že nefunkční přetlakové ventily v případě nutnosti nefungovaly a vesty kolem krku škrtily. (Obrázek 5)

Obrázek 5 – Kompenzační vesta Sprint (VSC – sbírka potápěčské techniky, 2012)

- **Dýchací automatiky Tajfun** – tyto automatiky, které často zamrzaly a nabíraly vodu a kal, byly nesrovnatelně zaostalé s automatikami využívanými v té době v civilním sektoru (Obrázek 6)

Obrázek 6 – Dýchací automatika Tajfun (VSC – sbírka techniky, 2012)

- **Vzduchové láhve tzv. „dvojčata“** – dvě láhve o objemu 2 x 10 l, připevněné na konstrukci, kterou potápěč nese na zádech, měly již v té době zaostalé připojení automatiky tzv. „trmenem na kostku“
- **Mokrý neoprenový oblek** – tento oblek byl značně nepoddajný a tvrdý, potápěči se museli často mazat mýdlem, či si navlékat dámské silonky, aby byli vůbec schopni tento neopren obléci

Dále pak byla jednotka vybavena soupravou SP-20D, která byla tou dobou využívána u ženijních útvarů. Jednalo se o těžkou potápěčskou soupravu, zásobenou vzduchem z hladiny či břehu pomocí pracovního pultu. Tato souprava však byla u jednotky pouze naskladněna, nebyla nikdy využita.

Zatímco vybavení potápěčů bylo zastaralé, jejich výcvik, zejména v oblasti bezpečnosti a řešení krizových situací, daleko předčil civilní kurzy. O tomto faktu svědčí i to, že armáda neměla během potápění či podvodních misí ztrátu na životech, což se o civilním sektoru říci nedá. Samotný výcvik se v 90. letech zaměřoval na následující aspekty:

- zátěžová plavání
- nádechová cvičení

- řešení krizových situací ve dvojicích
- práce potápěče na laně za pomoci návodčího
- průzkumy dna
- vyhledávání předmětů na dně
- vyprošťování tankistů z uvízlé techniky při brodění
- vyprošťování uvízlé techniky při brodění
- organizace potápěčských záchranných skupin při plavbách mechanizovaných jednotek
- obsluha kompresorů Trident
- obsluha potápěčské soupravy SP-20 a SP-20D
- obsluha lehkého potápěčského přístroje LPP-10
- obsluha záchranného přístroje pro osádky tanků ZP-10

Ostatních témat se základní kurzy nedotýkaly, a pokud ano, tak jen okrajově. Samotné kurzy a praktický výcvik do nich začleněný byly vedeny v sedmimetrové potápěčské věži a v tlakové komoře HS-60, která byla hydrosimulátorem. Tyto byly umístěny ve výzkumném pracovišti situovaném v areálu kasáren ve Vyškově. V areálu krytého městského bazénu pak probíhala nádechová cvičení a zátěžové plavání. Procvičování vyprošťování tankistů ze strojů probíhalo za pomoci jednoduché makety kokpitu řidiče tanku na metodickém cvičišti brodění tanků. Toto cvičení probíhalo jen v plavkách a potápěčské masce na nádech nebo s lehkým potápěčským přístrojem LPP-10. Po zvládnutí cvičení byly potápěčům zaslepovány brýle černým neoprenem pro ztížení orientace. Pro další cvičení bylo využíváno i přírodních lokalit, a to lom v Drysicích a vodní cvičiště Mysejovice.

Po návratu z kurzu se potápěči 6. speciální skupiny snažili uplatnit své poznatky a dále je rozvíjet. Bohužel rozptýlenost specialistů po různých jednotkách útvaru značně znesnadňovala účast potápěčů na odborných zaměstnáních, velitelé nebyli nakloněni jejich účasti na soustředěném potápěčském výcviku na úkor svých činností. Potápěči v tomto období stagnovali jen na činnostech řešení krizových situací pod vodou, průzkumu vodního dna a vyhledávání předmětů. V té době začala úzká spolupráce s potápěči civilní obrany (dále také „CO“) Olomouc, dislokované v Kozlově. Tyto jednotky svou vybaveností a výcvikem daleko předčily potápěče 6. speciální skupiny.

Úroveň jejich výcviku a jejich výbavy, ve které byly suché obleky, jackety a moderní dýchací automatiky samozřejmostí, byla velkou inspirací pro následný vývoj u vojenského útvaru 8280.

Tato nerovnováha, mezi zastaralou výstrojí speciální jednotky a moderním vybavením potápěčů z CO, vedla k drobným potápěčským nehodám, které byly způsobeny tím, že se příslušníci speciálních sil snažili vyrovnat v pracovním nasazení svým kolegům, avšak vybavení a zkušenosti daným úkolům nedostačovalo. V tuto chvíli neměli příslušníci jednotky, která měla být nejlepší z nejlepších, dostatečnou výbavu a zkušenosti a i přes to se snažili „udržet tempo“, což vedlo k přeceňování vlastních sil a riskantnímu chování. Pod tlakem těchto událostí došlo konečně ke změně a na útvar 8280 bylo postupně naskladněno nové vybavení.

První novinkou byly panoramatické potápěčské masky značky Mares, kterým bylo přezdíváno „televize“ a kvalitní ploutve téže značky. V letech 1997 až 1998, kdy se celková jednotka postupně reorganizovala a přibližovala jednotkám NATO, bylo pak dodáno kvalitní potápěčské vybavení značky ScubaPro. Hlavní součástí této výbavy bylo:

- dýchací automatiky ScubaPro G-500 a ScubaPro R-190 (která byla používána jako záložní)
- kompenzátor vztlaku typu křídlo X-TEK (pro nezkušené potápěče velmi objemné, ale spolehlivé a výkonné)
- mono láhev 15 l na 200 bar (nové trendy v té době upouštěly od dvojčat)
- potápěčský počítač DC-12, kompas a manometr umístěné v trojkonzoli
- suchý oblek Viking z pevné gumy
- dvoudílný polosuchý oblek

Využití tohoto materiálu však v té době nebylo plnohodnotné, jelikož jen rok po naskladnění bylo přerušeno přípravou a působením celé jednotky na misi v Kosovu s označením KFOR a na misi v Bosně a Hercegovině s označením SFOR a to v roce 1999 a 2000. Po návratu z těchto misí bylo rozhodnuto, že specialisté jako odstřelovači a potápěči budou nadále tvořit vlastní skupiny specialistů. Projekt byl uskutečněn na podzim roku 2000, avšak všichni z potápěčů měli po dvou letech zahraničních misí propadlé licence a tak nastoupili na jaře 2001 na další potápěčský kurz do Vyškova.

Kromě již zmíněných lokalit se k místům výcviku přidaly lomy v Blansku, přehrada Slezská Harta, lom Svobodné Heřmanice a přehrada Opatovice u Vyškova.

Po návratu z kurzu se začali potápěči z prostějovského útvaru zabývat novými aspekty podvodních misí. Kromě činnosti vyhledávání a průzkumu přibýly i nácviky trhání prvků pod vodou, minování brodů, slaňování s výstrojí z vrtulníku a vysazení z nízkého letu. K těmto úkolům, konkrétně pro zřizování roznětových sítí se v té době nejvíce používaly praktické a výkonné náložky UTN-2, jejichž usměrněná výduť se improvizovaně plnila montážní pěnou, aby byla jejich výkonnost zachována i pod vodou. Déle pak byly využívány táhlé náložky TN a velké náložky UTN-11. Často se používala i plastická trhavina (k výcviku nahrazena dětskou plastelínou z obchodu), ta ovšem ztrácela pod vodou svou tvárnost a proto musely být vytvarovány již na břehu. Roznět byl prováděn tak, že se vedení vyvedlo na břeh a tam se síť cvičně odpálila roznětnicí. To vše probíhalo pouze cvičně, jelikož neexistovala lokalita s povolením ostrého trhání při výcviku.

5.1.3.2 Rok 2001 až 2005 – zlatá éra potápěčů

Během let 2001 a 2002 byly naskladněny nové komplety s dýchacím přístrojem s uzavřeným okruhem CASTORO 96-C, který by umožnil úkoly s vyšší nutností utajení. Bohužel se záhy ukázalo, že se jednalo o předražené cvičné verze, které nakonec i přes různá omezení pro bojovou činnost, otevřely další možnosti rozvoje speciálních sil. K těmto dýchacím přístrojům byly pak naskladněny i nové vojenské čluny AVON 450, vybavené závěsnými motory TOHATSU 40. To, že byl kladen větší důraz na úroveň potápěčů u českých speciálních sil, dokazovalo i to, že byli potápěči v rámci seznámení s novým dýchacím přístrojem vysláni na cvičení do Aully a La Spezie v Itálii. Následně pak roku 2003 na kurz v egyptském Dahabu, kde se seznamovali s použitím obohacené směsi kyslíkem NITROX.

Vytvořená potápěčská skupina dostala název „Skupina ženijních specialistů“. Výcvik samotný od roku 2000 kvalitativně prudce stoupal a specialisté 601. skss se začali vyrovnávat ostatním potápěčům z AČR. Stejně jako kolegové z CO Olomouc, se začínají zaměřovat směrem civilního sektoru, který nabízí velké množství kurzů a nových trendů, což tou dobou v armádě, která od dob zrušení Svazarmu v tomto směru stagnuje, nebylo samozřejmostí. Roky 2001 až 2005 by se daly považovat za zlatou éru potápěčů u Armády ČR, jelikož vedení v této době dalo specialistům prakticky volnou

ruku a ti se tak mohli realizovat prakticky bez omezení. Příslušníci skupiny ženijních specialistů měli tou dobou i 80 cvičných pracovních-taktických ponorů za rok. Zároveň se pomalu, ale jistě rozvíjí spolupráce se speciální zásahovou jednotkou URNA (Útvar rychlého nasazení).

I přes zvyšování důrazu na potápění u speciálních sil, byla tato doba provázána trpkou skutečností. Velení speciálních sil netušilo, jak specialisty z řad příslušníků své jednotky využít. Při cvičení útvarů byli tito vojáci stavěni většinou do pozice značkařů a jiných pomocných sil. Při přípravách na misi v Afghánistánu byli z uskupení vyňati jako nepotřební, což vedlo k tomu, že všichni příslušníci absolvovali kurz Řídící trhacích prací a kurz Pyrotechnik skupiny A, aby se jejich případné upotřebení mohlo zvýšit.

Materiální vybavení se i přes nízké nasazení specialistů stále zlepšovalo. V této době se k jednotce dostává nový materiál, skládající se z nových kompenzátorů vztlaku, kanystrových svítilen, trasovacích cívek, dekompresních bójí a podobně, převážně od firmy Dive Rite. Dále pak celobličejové masky Interspiro s podvodní komunikací firmy OTC, potápěčské počítače Viper II, kvalitní suché obleky s přepravními vaky značky Typhoon, polosuché obleky BARE, navigační panely od výrobce OMG apod.

5.1.3.3 Roky 2006 až 2012 – úpadek

Jak to tak po zlaté éře bývá, následovala markantní změna a úpadek. Od roku 2006 do roku 2012 byli potápěči z důvodu personální nedostatečnosti využíváni k doplnění skupin v afgánských misích, které probíhaly v letech 2006,2008-2009,2011-2012. Přes jasně nepotápěčský charakter všech misí byla jejich účast důležitá. Specialisté získali bojové zkušenosti z válečného konfliktu, zažili přímý kontakt s nepřítelem, což bylo důležité pro další profesní i osobní růst. Jedním z nejdůležitějších aspektů účasti specialistů na misích bylo to, že opět získali pocit, že se s nimi v bojových misích počítá jako s vhodnou silou.

5.1.3.4 Od roku 2012 do současnosti

Po roce 2012 se výcvik potápěčů opět vrací ve větší síle. V rámci rozvoje speciálních jednotek, kdy se potápěči oprostili od základních funkcí, se specialisté začali věnovat nejen svému odbornému výcviku, ale začali zpracovávat i projekty rozvoje potápěčů a říčních operací plavidel. Do této doby byli cvičící specialisté začleněni do vytváření specifikací, kalkulací, vytváření taktických postupů v rámci

svých odborností, přičemž byli povinni si udržet profesní licenci, plnit přezkoušení, starat se o realizaci nákupů, opravy a revize. Tento rok se také začalo jednat o nákupu útočných člunů RIB, které byly určeny pro realizaci úderných akcí neboli DA (direct action). Velení jednotky se začalo zabývat situacemi, kde je pozemní cesta například zajištěna prostředky IED (Improvised explosive device) a k provedení akce by mohlo být využito bezpečnějších vodních cest. Se zvětšeným rozsahem zaměření se navýšil i počet cvičení. V období po roku 2012 se jednotka účastnila výcviku se speciálními silami v Holandsku, Polsku, Chorvatsku i Řecku. V roce 2013 pak absolvovali kurz hloubkového potápění se směsí TRIMIX v Indonésii. Roku 2015 pak proběhlo cvičení v Polsku zaměřené na potápění v uzavřených prostorech. Následovala spolupráce s americkými kolegy v oblasti říčních operací na plavidlech. Díky této aktivitě potápěčů z útvaru 8280 byly na vodním cvičišti VVP Boletice vytvořené podmínky pro střelbu potápěčů z vody a z člunu.

V současnosti byla skupina ženijních specialistů přejmenována na skupinu potápěčů. Někteří z příslušníků jsou dokonce držitelé oprávnění pyrotechnického osvědčení skupiny B, tedy vševojenský pyrotechnik, přičemž můžou být využiti při pyrotechnických pracích pod vodou. Potápěči 601. skss jsou připraveni plnit jakékoliv armádní úkoly v oblasti technického potápění s otevřeným okruhem a v základní taktické rovině i s kyslíkovými přístroji s uzavřeným okruhem, včetně potápění pod ledem. (viz obrázek 7,8) V této oblasti jsou stále drobná omezení, které jsou dány nedostatečným vybavením pro tuto činnost. Všichni příslušníci jsou držiteli armádní licence cvičitele a nováčci jsou vedeni k dosažení tohoto stupně.

Současné vybavení se pak skládá z dvou vzduchových lahví v konstrukci „dvojčat“ o objemu 2x12l. Do nedávna využívané automatiky G 500 a R190 byly vyměněny za automatiky SCUBA-PRO A700. Dekompresní směs si potápěči nosí v dekompresních lahvích, i v češtině často označovaných termínem stage, které u jednotky mají objem 1l. Významným materiálním posunem byl v poslední době přísun bojových kajaků a bojových člunů ARIMAR 760, které jsou vybaveny motorem Honda 225HP a přední a zadní lafetou pro kulometry MINIMI 7,62mm. Tyto čluny jsou určeny pro dopravu a zásobení bojových skupin v rámci říčních operací. Nově je skupina vybavena i zvedacími vaky pro vyzvedávání zpravodajsky důležitého materiálu či munice z hloubky a kvalitními výstupovými prostředky pro útoky na vodní stavby a plavidla od firmy REBS . V oblasti potápěčské výstroje, jako jsou potápěčské obleky či

obleky pro vůdce plavidel, se začínají prostějšví specialisté čím dál více zaměřovat na produkty firmy Ursuit. Při modernizaci kompresorů pro plnění tlakových láhví se od kompresorů TRIDENT, přes kompresory Astra v benzinové i elektrické podobě, dostali k výkonným kompresorům od firmy Bauer jako je Mariner 320. Další materiál jednotky se bez problémů pravidelně obměňuje.

Obrázek 7 – Specialisté 601. skss (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010)

Obrázek 8 – Specialisté 601. skss před ponorem pod led (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010)

6 Srovnání jednotlivých jednotek

Výsledná komparace vychází z informací o NAVY SEALs potápěčích, které jsou bohužel značně neúplné, a z informací o potápěčích českých speciálních jednotek. Vzhledem k značně tajnému charakteru náplně veškerých speciálních jednotek na světě je obtížné sehnat relevantní informace, avšak z dostupných dat je možné porovnat jednotlivé složky a to také rozebírají následující kapitoly.

6.1 Srovnání potápěčů 601. skss a NAVY SEALs

Americké jednotky zvýhodněné tím, že byly jednotnou armádou po celou dobu své existence, využívaly potápěče pro vojenské účely již od druhé poloviny 19. století. To mělo samozřejmě vliv i na vývoj potápění u speciálních vojenských jednotek. Dle záznamů byli potápěči amerického námořnictva nasazeni už během první světové války. Oproti tomu čeští vojáci byli nasazeni nejprve pod armádou rakousko - uherskou, pak přišlo krátké období během existence 1. republiky, kdy se rozvíjela československá armáda samostatně, během 2. světové války pak jedinci bojovali v jednotkách všemožných spojenců, ale po roce 1948 přišli k moci komunisté, což v různé míře trvalo až do roku 1989. Výsledkem této členitosti bylo, že oproti americkým spojencům se do roku 1989 potápění většinou věnovaly pouze civilní spolky. Oproti tomu americké námořnictvo bylo od samého prvopočátku u zrodu vojenského potápění. Česká armáda, i vzhledem ke geografickému položení našich zemí a absenci moře, se začala zaměřovat na bojové potápění a klást důraz na výcvik a dobrou vybavenost až po roce 1995, kdy se s jasným záměrem začala dorovnávat jednotkám NATO a to převážně těm americkým.

Současná výbava a výcvik našich speciálních složek a amerických jednotek je poměrně srovnatelná. I přes to, že SEALs a jejich nasazení s využitím bojového potápění mají dlouhodobější historii, dnešní doba umožnila našim jednotkám stát se vyrovnaným spojencem jak výcvikem, tak i vybavením. K tomuto stavu bezpochyby přispěla i účast na společných cvičení speciálních sil jednotlivých armád členských zemí NATO. Specialisté 601. skupiny speciálních sil generála Moravce se i přes absenci moře na našem území připravují na mise všech charakterů a odůvodněně na ně může být Armáda České republiky pyšná.

6.2 Srovnání potápěčů 601. skss s potápěči IZS

Vzhledem k tomu, že Armáda České republiky je součástí integrovaného záchranného systému, i když jako složka vedlejší, je jasné, že spolupráce mezi jednotlivými složkami včetně této je nasnadě. Základní složky, zřizující svou vlastní potápěčskou jednotku, jsou Policie ČR a Hasičský záchranný sbor ČR. Pokud lze náplň těchto dvou jednotek jejich potápěčů srovnávat s příslušníky AČR, tak spíše s ženisty z 15. ženijního pluku a jejich potápěči. Specialisté z 601. skupiny speciálních sil generála Moravce mají odlišnou náplň misí a k tomu přizpůsobený výcvik i vybavení. Výjimkou je spolupráce s Útvarem rychlého nasazení, speciální protiteroristickou jednotkou s celostátní působností, která se specialisty z 601. skss spolupracuje a účastní se i společných cvičení. Tato jednotka se vybaveností a výcvikem v určitých směrech může rovnat jednotce speciálních sil z Prostějova.

7 Závěr

Potápění za vojenským účelem bylo u českých ozbrojených složek vždy spíše opomíjeno. Celkově byli více využíváni potápěči z civilního sektoru, kteří často výbavou i výcvikem převyšovali potápěče armádní. O bojovém potápění u speciálních složek se na území České republiky začalo vážněji pojednávat až po roce 1993, kdy byl zahájen vývoj skutečně svobodné armády. V této době navíc velení začalo armádu uzpůsobovat tak, aby byla srovnatelná s jednotkami dalších členských států NATO. Vývoj potápěčů u prostějovské speciální jednotky byl běh na dlouhou trať, často s velkým množstvím překážek. I přes neduhy a prvotní nevyužití specialistů se nakonec u jednotky zformoval oddíl specialistů schopný vybaveností i výcvikem konkurovat zahraničním kolegům, včetně samotné špičky v oboru, jakými jsou příslušníci americké jednotky SEALs.

Cílem této práce bylo analyzovat práci potápěčských skupin speciálních jednotek Armády České republiky, konkrétně v 601. skupině speciálních sil generála Moravce. Na základě dostupné literatury a osobních vzpomínek a zkušeností příslušníků těchto jednotek tato práce zpracovává vývoj a vybavenost potápěčů speciálních jednotek, což rozebírá kapitola 5.1.3. Následně vytvořený odborný kompilát zaměřený na uvedené jednotky srovnává s obdobnou jednotkou U. S. NAVY SEALs a dodatečně i v rámci spolupráce se složkami IZS, což je obsahem kapitoly 6.

8 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Operační hodnota jednotek PO dle kategorií (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014).....	17
Obrázek 2 – Struktura Policie ČR (Policie ČR, 2019).....	19
Obrázek 3 – Asyrský reliéf (Realm of history, 2019).....	24
Obrázek 4 – Potápěčská maska Bobr (VSC – sbírka potápěčské techniky, 2012).....	31
Obrázek 5 – Kompenzační vesta Sprint (VSC – sbírka potápěčské techniky, 2012).....	31
Obrázek 6 – Dýchací automatika Tajfun (VSC – sbírka techniky, 2012).....	32
Obrázek 7 – Specialisté 601. skss (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010).....	38
Obrázek 8 – Specialisté 601. skss před ponorem pod led (601. skupina speciálních sil generála Moravce, 2010).....	38

Seznam použitých zdrojů

Literatura

DVOŘÁČEK, J. J. Historie potápění v Českých zemích a na Slovensku: (v zemích koruny České, Rakouska-Uherska, Československé Republiky, České a Slovenské republiky. Ostrava: J. J. Dvořáček, 2013. ISBN 978-80-260-4290-7.

NOVÁK, J. Potápěči bez moře. Praha: Albatros, 1986. 1.vydání, 166s, ISBN 13-823-86

PIŠKULA, F. : et al. Sportovní potápění. 1. vyd. Praha: Naše vojsko – Svazarm, 1985.360 s. ISBN 28-105-85

PIŠKULA, M.: Potápění. 1. vyd. Brno: UJEP, 1979. 224 s. ISBN 55-998-79

SKALSKÁ, K., Z. HANUŠKA a M. DUBSKÝ. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I*. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-36-5

VILÁŠEK, J., M. FIALA a D. VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.

VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV, Rešerše: informace z archivních záznamů, Praha, 2009

ZAHRÁDKA, M.: Potápění. Praha: Svojk a Vašut, 1997. 160 s. ISBN 80- 7180-287-5

Online zdroje

15. ženíjní pluk. *15. ženíjní pluk* [online]. 2014 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <http://www.zenijnipluk.army.cz/>

601. skupina speciálních sil generála Moravce. *601. skupina speciálních sil generála Moravce* [online]. 2019 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <http://www.601skss.cz/>

Dictionary by Merriam-Webster: America's most-trusted online dictionary. *Dictionary by Merriam-Webster: America's most-trusted online dictionary* [online]. Copyright © 2019 Merriam [cit. 28. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/>

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 28. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/>

Ministerstvo obrany a Armáda České republiky. *Ministerstvo obrany a Armáda České republiky* [online]. Copyright © 2019 [cit. 26. 03. 2019]. Dostupné z: <http://www.army.cz/>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 28. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/>

Oxford Dictionaries | The World's Most Trusted Dictionary Provider. *Oxford Dictionaries | The World's Most Trusted Dictionary Provider* [online]. Copyright © 2019 Oxford University Press [cit. 28. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.oxforddictionaries.com/>

Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2019 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 28. 03. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/>

Realm of History | The Future Lies In The Past [online]. [cit. 26. 03. 2019] Dostupné z: <https://www.realmofhistory.com/2016/02/24/facts-ancient-assyrians-army/>

U. S. Navy, Diving in the U. S. Navy: A Brief History. NHHC [online]. [cit. 26. 03. 2019] Dostupné z: <https://www.history.navy.mil/research/library/online-reading-room/title-list-alphabetically/d/diving-in-the-u-s-navy-a-brief-history.html>

Vintage Scuba Collection - sbírka potápěčské techniky Dušan Šuráni | www.vsc-ds.cz [online]. Copyright © 2012 VSC. [cit. 26. 03. 2019] Dostupné z: <https://www.vsc-ds.cz/sbirka/potapecske-masky/bobr>